

BOLALAR BOG'CHASIDA FUTBOL O'QITISH METODIKASIDOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.20.84.027>

Abdullayeva Barno,

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institute, boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrasida o'qituvchisi.

Annotatsiya: maqolada hozirgi kunda vatanimizda dolzarb bo'lib turgan futbolni rivojlantirish masalasi yuzasidan chora-tadbirlar ijrosini ta'minlash maqsadida maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilariga futbol elementlarini o'rgatishni amalga oshirish uchun yanada samarali bo'lgan maktabgacha ta'lim muassasalarida futbolni o'rgatish metodikasi haqida so'z yuritilgan. Bolalarga futbolni o'rgatishda nimalarga ko'proq e'tibor berish va mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha maslahat va ko'rsatmalar berib o'tilgan.

Kalit so'zlar: futbol, bola qiziqishi, o'yin elementlari, mashg'ulot, tayyorlov qismi, ko'ptok, xarakatli o'yinlar, kirish mashqlari, darvozabon, komanda, raqib tomon, xakam, tovonda yurish, ko'ptok uzatish.

МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ ФУТБОЛУ В ДЕТСКОМ САДУ

Абдуллаева Барно,

преподаватель кафедры «Методики начального образования»,

Чирчикский государственный педагогический институт Ташкентской области,

Аннотация: в целях обеспечения реализации мероприятий по развитию футбола, актуальных в настоящее время в нашей стране, в статье ставится задача обучения футболу в дошкольных учреждениях, которая более эффективна в обучении дошкольников элементам футбола по методике. Детям были даны советы и инструкции, на что обратить больше внимания при обучении футболу.

Ключевые слова: футбол, детские интересы, игровые элементы, тренировка, подготовительная часть, мяч, подвижные игры, вводные упражнения, вратарь, команда, сторона соперника, судья, ходьба на пятке, передача мяча.

METHODOLOGY OF TEACHING FOOTBALL IN KINDERGARTEN

Abdullayeva Barno,

Chirchik State Pedagogical Institute of Tashkent region, Teacher of the department of methods of primary education

Abstract: the article deals with the methodology of teaching football in preschool institutions, which is more effective for the implementation of teaching the elements of football to preschoolers in order to ensure the implementation of measures on the development of football, which is currently relevant in our country. Advice and guidance on what to pay more attention to when teaching children football and how to organize classes.

Keywords: football, children's interests, game elements, training, preparation part, ball, moving games, introductory exercises, goalkeeper, team, opponent, referee, heel walk, ball pass.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasasini har tomonlama rivojlantirishda jismoniy tarbiya asosiy o'rin tutadi. Maktabgacha yosh - bu salomatlik, jismoniy rivojlanish poydevori qo'yiladigan, harakat texnikasi shakllanadigan, jismoniy fazilatlarini tarbiyalash, sog'lom turmush tarzi asoslarini shakllantirish uchun poydevor yaratiladigan yoshdir. Bolalar organizmida mashg'ulotlar uchun katta imkoniyatlar shakllanadi va bu maktabgacha ta'lim muassasasining jismoniy tarbiya tizimida mavjud sport elementlarini birlashtirishga imkon beradi. Zero,

maktabgacha yoshdagi bolalarning sport o'yinlarining elementlarini o'zlashtirishi keyingi sport turlarini o'rganishlari uchun asosdir. Shu bilan birga, maktabgacha yoshdagi bolalarning to'liq ma'noda sport bilan shug'ullanishlari, ya'ni yuqori natijalarga erishish uchun mashg'ulotlar o'tkazishlari va sport musobaqalarida qatnashishlari tavsiya etilmaydi. Ammo sport o'yinlari va mashqlarida harakatning alohida elementlari, raqobat elementlarini o'rgatish nafaqat maqsadga muvofiq.

Futbol - bu sport o'yini. Dinamizm, emotsionallik, futboldagi turli vaziyatlardagi turli harakatlar katta maktabgacha yoshdagi bolalarni o'ziga jalb qiladi, unga qiziqish va ishtiyoqni shakllantiradi. Shunday qilib, turli xil o'yinlar, o'yin mashqlari, topshiriqlar, estafetalar orqali maktabgacha yoshdagi bolalar maktabgacha ta'lim muassasasida, shuningdek, o'smirlar sport maktabining futbol bo'limida futbol o'ynash asoslarini o'rganadilar. To'p bilan o'yinlar va mashg'ulotlarda maktabgacha yoshdagi bolalarning eng asosiy harakatlar ko'nikmalarini yaxshilaydi. Shu bilan birga, to'p o'yinlari murakkab gimnastikaning bir turidir. O'yinlar davomida bolalar nafaqat to'pni uloqtirish va ushlab, uni savatga tashlash, to'pni tepish, dribling, nishonga va joydan masofadan turib, yugurishda mashq qiladilar, balki yurish, yugurish, to'pni uloqtirish, to'pni tepish, dribling qilish, nishonga zarba berishni ham mashq qiladilar. Bu harakatlarning barchasi bolalar tomonidan doimiy o'zgaruvchan muhitda amalga oshiriladi. Va bu bolalarda o'yin shartlariga qarab harakatlarni mustaqil ravishda qo'llash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Ular hali ham aniq harakatlar uchun zaif rivojlangan qobiliyatga ega bo'lganligi sababli, to'p bilan har qanday harakatlar bu sifatning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

To'p bilan mashg'ulotlar va o'yinlar, to'g'ri tashkil etish va o'tkazish usullari bolaning jismoniy rivojlanishi va ishlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Turli xil sport mashqlari bolalarning mushak tizimiga har tomonlama ta'sir ko'rsatishga, ularning suyak apparatlarini mustahkamlashga, nafas olish va yurak-qon tomir tizimlarini rivojlantirishga, metabolizmni tartibga solishga, uning funktsional ta'sirini kuchaytirishga imkon beradi. Sport mashqlari tufayli bolalar harakatlarni bajarish texnikasini, ishtirokchilarning o'zaro ta'sirini, chidamlilik, qat'iyat va jasoratni talab qiladigan sport o'yinlarining individual taktik kombinatsiyalarini o'zlashtiradilar. O'yinlar va o'yin mashqlari orqali bolalar turli sharoitlarda, turli o'yin vaziyatlarida nafaqat harakatlarini, balki his-tuyg'ularini ham nazorat qilishni o'rganadilar.

Futbol jamoaviy o'yin bo'lib, jamoaviy xarakterdagi o'yinlarda ko'pincha bolalar o'rtasida nizolar paydo bo'ladi, bunda bolalar o'yin davomida ularni hal qilishni o'rganadilar. To'p bilan o'yinlar va mashqlar bolaning jamoada xulq-atvor ko'nikmalarini rivojlantiradi, hamkorlik va o'zaro yordamga asoslangan o'rtoqlik munosabatlarini rivojlantiradi.

Sport elementlari bola tanasining funktsionalligini sezilarli darajada oshirishga yordam beradi. Zero, 7 yoshgacha bo'lgan bolalarda shakllangan harakat ko'nikmalari ularning maktabda yanada takomillashishiga asos bo'lib, murakkabroq harakatlarni o'zlashtirishga yordam beradi, kelajakda sportda yuksak natijalarga erishish imkonini beradi. Umumiy chidamlilik va jismoniy fazilatlarini rivojlantirish, masalan, epcillik, tezlik, harakatlarni muvofiqlashtirish, vosita reaksiyasi, fazoda mo'ljal olish, harakat qobiliyatlari va qobiliyatlarini o'rgatish, umuman olganda, katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalarning salomatligini yaxshilashga yordam beradi.

Bolalarning yosh xususiyatlari va jismoniy qobiliyatlari, maktabgacha ta'lim muassasasi ishining o'ziga xos xususiyatlari bolalarni futbol o'ynashga o'rgatish uchun o'qitishning o'ziga xos usullarini ham, mashg'ulotlarini o'tkazish shaklini ham belgilaydi.

Maktabgacha ta'lim muassasasida sport o'yinlari bilan mashg'ulotlarning maqsadi bolalarni o'yinning ma'lum bir turi va uning texnikasi asoslari bilan tanishtirishdir. Katta maktabgacha yoshdagi bolalarni futbolga o'rgatish vazifasi bolaning individual yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan jismoniy va aqliy kuch talab qiladigan vazifalarni

bajarish jarayonida sifat va qobiliyatlarni maqsadli rivojlantirish va takomillashtirishdan iborat. Maktabgacha ta'lim muassasida futbol o'ynashni o'rganishning o'ziga xos xususiyati uning hissiy yo'nalishidir. Chunki, ijobiy hissiy ohang sog'liqning eng muhim sharti bo'lib, turli kasalliklarning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi, shuningdek, bolalarning jismoniy madaniyatga qiziqishini qo'llab-quvvatlaydi. Turli xil o'yin mashqlari, ochiq o'yinlar bolalarni shunchalik o'ziga jalb qiladiki, ular ba'zan vaqtni "unutishadi". Nafaqat futbol, balki umuman jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishga ongli qiziqish va motivatsiya ana shunday shakllanadi.

Futbol o'yinini o'rgatish metodikasi boshqa sport o'yinlari kabi darslarni o'tkazishning o'yin shakliga asoslanadi. Mashg'ulotlar mazmuni o'yin mashqlari va estafeta poygalari, ochiq havoda o'yinlar va sport mashqlarini samarali birlashtiradi. Darslarning mazmuni bir qator didaktik prinsiplarni o'zida mujassam etgan bo'lib, ular orasida mavjudlik va individual yondashuv tamoyillari muhim rol o'ynaydi, chunki sport o'yinlarini maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'zlashtirish juda qiyin. Individual yondashuvga har bir bolaning o'quv materialini o'zlashtirish darajasiga qarab, shuningdek, uning tanasining unga berilgan jismoniy yuklamaga reaksiyasini hisobga olgan holda ta'lim va tarbiya usullarini tanlash orqali erishiladi. Texnikani o'rgatish harakatlarni bajarish shartlarini murakkablashtirish orqali bosqichma-bosqich amalga oshiriladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarni futbol o'ynashga o'rgatish uch bosqichga bo'linishi kerak: tayyorgarlik, asosiy, yakuniy.

Tayyorgarlik bosqichida asosiy vazifalar: umumiy jismoniy tayyorgarlikni oshirish; umumiy chidamlilikni oshirish; yugurish texnikasini takomillashtirish; salomatlik holatini va birinchi navbatda, yurak-qon tomir tizimi va nafas olish organlarining faoliyatini yaxshilash.

Asosiy bosqich - futbol o'ynashni bevosita o'rganish bosqichi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni futbol o'ynashga o'rgatishning asosiy va eng samarali shakli bu sport va dam olish klubi shaklida o'tkazilishi kerak bo'lgan mashg'ulotlardir, masalan, "Qiziqarli to'p", "Yosh futbolchi" yoki "To'p maktabi". va hokazo. Futbol elementlari ham butun o'quv yili davomida jismoniy tarbiya bo'yicha o'quv materialini dasturiga kiritilishi mumkin. Ushbu darslarning davomiyligi 25-30 minut.

Mashg'ulotlarning uch qismli shakli (kirish, asosiy, yakuniy) mavjudligi o'qituvchiga o'quv materialini oqilona taqsimlash imkonini beradi. Har bir dars uchun sog'lomlashtirish, ta'lim va tarbiya vazifalari belgilanadi.

Tayyorgarlik qismi tanani qizdirish bo'lib, uning maqsadi bolaning tanasini darsning asosiy qismida yanada intensiv ishlashga tayyorlashdir. Kirish qismining mazmuni turli xil yurish turlarini o'z ichiga olishi mumkin (oyoq barmoqlarida, to'piqlarda, oyoqning tashqi tomonida, tovondan oyoqqa rulon bilan, tizzani baland ko'tarib, pastki oyoq orqa qismini bir-biriga yopishgan holda); tizza ostidagi paxta bilan va hokazo) va yugurish (birin-ketin ustunda, juft bo'lib qayta qurish, «ilon», diagonal, boshqa harakatlar bilan birgalikda yugurish, oldinga orqaga, signal bo'yicha aylanish va h.k.); shuningdek, sakrash, sakrash, nafas olish mashqlari va ochiq o'yinlar. Katta maktabgacha yoshdagi bolalar uchun kirish qismining davomiyligi 3-4 daqiqagacha.

Shunday qilib, darsning kirish qismidagi mashqlar darsning asosiy qismida harakatlarni o'rganish uchun yetakchi mashqlardir.

Darsning asosiy qismi xilma-xildir. U umumiy rivojlanish mashqlarining kichik to'plami yoki ochiq o'yin bilan boshlanadi. Darsning ushbu qismida ko'proq intensiv mashqlar kamroq intensiv mashqlar bilan birlashtiriladi, bu katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolaning tanasida jismoniy va ruhiy stressning maqbul darajasini ta'minlaydi.

Harakatlar baquvvat, tezkor, chidamlilikni talab qiladigan, shuningdek, tananing funktsional holatini oshiradigan qilib tanlangan. Umumiy rivojlanish mashqlari to'plamini 4-5 dars davomida o'rganish va bajarish mumkin, bundan ortiq emas. Allaqachon o'rganilgan va o'zlashtirilgan harakatlarning muvofiqlashtirilgan bajarilishi bolaning tanasiga yangi yukni ishlab chiqishga tayyorgarlik ko'rishga imkon beradi va o'qituvchi - harakatlarning asosiy turlarini bajarishda o'z kuchlarini eng oqilona va samarali tarzda taqsimlaydi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarga futbol o'ynashning texnik

asoslarini o'rgatishda yuqoriga ko'tarilish deb ataladigan mashqlardan foydalanish tavsiya etiladi, ya'ni tuzilish jihatidan ma'lum bir harakat texnikasining asosiy elementlariga o'xshash harakatlar. Misol uchun, to'pni oyoqning ichki qismi bilan urishni o'rganayotganda, xuddi shu harakatning tabiatiga taqlid qiluvchi mashqlar etakchilikka aylanishi mumkin; to'pni taglik bilan to'xtatishni o'rganishda - to'pni taglik bilan oldinga va orqaga burish, joyida turish va hokazo.

Bolalar futbolda o'ng va chap oyoqlari bilan mashq bajaradilar. Shu bilan birga, bolalarning mashqlarni ongli ravishda o'zlashtirishini ta'minlash va ularni ijodkorlikda cheklamaslik kerak. Va bu jihatga bola qachon va qanday sharoitda o'zlashtirilgan ko'nikma va ko'nikmalarni qo'llashi mumkinligini bilsa erishiladi. Masalan, bolalar bog'chasida futbol o'ynashning boshlang'ich texnikasini o'zlashtirgan katta yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar ushbu o'yinni maktabda, hovlidagi uyda yoki ta'tilda va hokazolarda katta yoshdagi bolalar jamoasida o'ynashlari mumkin. Asosiy qismning davomiyligi 20 daqiqagacha.

Shunday qilib, mazmunan rang-barang va qiziqarli bo'lgan darsning asosiy qismi o'qituvchiga vazifalarni amalga oshirishga imkon beradi. Darsning yakuniy qismida bolaning tanasini nisbatan tinch va hatto holatga keltirish kerak. Bunga quyidagilar yordam beradi: nafas olish mashqlari, dam olish va dam olish mashqlari, xotirjam o'yin va boshqalar bilan birgalikda yurish Yakuniy qismning davomiyligi 4-5 minut.

Yakuniy qism - futbol o'ynashning texnik, elementar taktik mahoratini oshirish bosqichi, ya'ni futbol o'yinining o'zi. Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan futbol o'yinining davomiyligi 25 daqqa, shu jumladan dam olish va dam olish uchun 5 daqiqalik tanaffus. Har bir o'yin oldidan bolalarga allaqachon tanish bo'lgan mashqlardan iborat isinish kerak.

Kattaroq maktabgacha yoshdagi bolalarning bir yoki ikkita guruhining bolalaridan iborat ikkita jamoaning futbol o'yini Salomatlik kuni, sport bayrami, ota-onalar bilan birgalikda sport va dam olish tadbirlari va boshqalar dasturiga kiritilishi kerak. Ushbu bosqichning barcha sinflari ko'chada o'tkaziladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar futbol o'ynashning asosiy qoidalarini bilishlari kerak:

- o'yin boshlanishidan oldin tomonlar yoki start to'pini tanlash uchun qur'a tashlanadi. To'p maydonning markazida erga qo'yiladi;
- jamoa o'yinchilari raqib darvozasiga imkon qadar ko'proq gol urishga, to'pni yo'qotib qo'ygandan keyin esa o'yin qoidalariga rioya qilgan holda o'zlarini himoya qilishga intiladilar;
- futbol - ikki jamoaning o'yini va har bir jamoada - 5-7 tagacha o'yinchi, ulardan biri sardor;
- o'yin qoidalariga rioya qilish va o'yin davomiyligi hakam tomonidan nazorat qilinadi;
- to'p darvoza chizig'idan to'liq o'tib ketgan bo'lsa, shuningdek, o'yin davomida barcha qoidalarga rioya qilingan bo'lsa, darvozaga kiritilgan hisoblanadi;
- futbolda o'yinchilar to'p bilan barcha harakatlarni oyoqlari bilan bajaradilar;
- darvozabon va to'pni kiritgan o'yinchi to'pni qo'llariga olish huquqiga ega;
- futbol jamoaviy o'yin bo'lib, o'yinchilar raqobat ruhi va g'alaba qozonish istagiga qaramay, bir-birlariga hurmat bilan munosabatda bo'lishadi.

Adabiyotlar:

1. Физическая культура в детском саду. Типовая программа. - М.: 1997.
2. Филиппова С.К. К вопросу о программах физкультурно - оздоровительной работы в ДОУ / «Дошкольное воспитание». 1999. – С. 12.
3. Хухлаева Д.В. Методика физического воспитания в дошкольных учреждениях. - М.: Просвещение, 2003.
4. Abdullaeva B.P., Babaraximova B.P., Pardaev B.P. Using information and communication technologies in teaching process of various primary / European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (10), 67-70. Progressive Academic Publishing, UK www.idpublications.org 14.10.2020.
5. Abdullaeva B.P., Abdullaeva F.T. Organization Of Swimming Lessons In Preschool Institutions / The American journal of Social Science and Education innovations. 2020, [TAJSSEI] 322 ISSN (e): 2689-100X DOI: <https://doi.org/10.37547/tajssei/> Volume 02 Issue 07 – P. 42.